

Praktijkroute havo-Educatie

‘Is het onderwijs misschien iets voor mij?’

Negen scholen in Nederland doen dit schooljaar mee met de pilot Praktijkroute havo-Educatie. Een daarvan is het Carmelcollege Emmen. “De leerlingen zijn bijzonder gemotiveerd. Ze vinden het geweldig om dit werkveld te verkennen”, ziet leraar Richard Zuiderveld.

Tekst Femke van den Berg

Iedere maandagochtend verzamelen zich in een lokaal van het Carmelcollege achttien leerlingen: twaalf uit havo-4 en zes uit atheneum-4. Met elkaar oriënteren zij zich op het brede werkveld van onderwijs en educatie. Dat doen ze in de lessen op school, maar ook daarbuiten. ‘Zo ontdekken ze bijvoorbeeld de werkomgeving in het basisonderwijs. En we willen met de groep een bezoek brengen aan een museum om daar educatief materiaal te analyseren’, vertelt Richard Zuiderveld, geschiedenisleraar en ‘kartrekker’ van het ontwikkelteam voor de Praktijkroute havo-Educatie bij het Carmelcollege. ‘En onlangs begeleidden onze leerlingen vol enthousiasme scholieren uit groep 7 en 8, die kwamen kennismaken op school.’

Zelf op onderzoek

Waaruit bestaat het werk van een leraar eigenlijk, naast voor de klas staan en proefwerken nakijken? En wat gebeurt er

op het vlak van onderwijs en educatie bij bibliotheken, musea, natuurorganisaties en sportclubs? Leerlingen die de Praktijkroute havo-Educatie volgen, gaan dat zelf ontdekken. Bijvoorbeeld door lessen te observeren, gesprekken te voeren met een groepsleerkracht, schoolleider, sporttrainer of educatief uitgever of door zelf een (deel)les uit te voeren. Zo kunnen ze kennismaken met verschillende aspecten van het brede werkveld. Het vak is ontwikkeld voor havisten uit klas 4 en 5. Op het Carmelcollege mogen atheneumleerlingen eveneens aansluiten. ‘We merkten namelijk dat zij ook graag willen meedoen’, aldus rector Louwien Eising.

Conceptexamenprogramma

Aan de Praktijkroute havo-Educatie ligt een conceptexamenprogramma ten grondslag. Dit is (op verzoek van het ministerie van OCW) ontwikkeld door SLO, een aantal scholen voor voort-

gezet onderwijs en twee hogescholen. Het programma is uitgewerkt in vijf domeinen. “Deze bevatten diverse vakspecifieke onderdelen”, vertelt Pascal Marsman, curriculumontwikkelaar bij SLO. “Zo verdiepen leerlingen zich bijvoorbeeld in de verschillende rollen van de leraar en gaan ze een werkvorm ontwerpen en uitvoeren. Maar ze ontwikkelen ook algemene vaardigheden. Denk aan: communiceren, presenteren, onderzoeken en samenwerken.” Het conceptexamenprogramma omvat 120 studielasturen (SLU).

Hoofd, hart, handen

Een van de scholen die waren betrokken bij de ontwikkeling van het conceptexamenprogramma is het Carmelcollege Emmen. De school doet nu ook mee met de eerste tranche van de (tweejarige) pilot. “De praktijkroute sluit namelijk mooi aan bij de visie van onze school”, vertelt Else Verheijen-Groenhof, teamleider zorg, onderwijs en kwaliteit. “Wij willen leerlingen maximaal voorbereiden op hun toekomstige plek in de samenleving. Het gaat dan om heel de

‘Het spreekt leerlingen aan dat ze concreet iets dóén’

mens: hoofd, hart en handen. Ook in de praktijkroute draait het zowel om het opdoen van kennis en vaardigheden, als om ervaren en reflecteren.” “Daarnaast denken we dat het voor leerlingen heel motiverend is om deels buiten de school te leren. En hun onderzoekend vermogen te ontwikkelen”, vult Eising aan.

Eigen accenten

Scholen die meedoen met de pilot vertalen het conceptexamenprogramma naar een schooleigen onderwijsprogramma. “In het conceptexamenprogramma staan bij ieder

Leerlingen Carmelcollege Emmen volgen Praktijkroute havo-Educatie.

domein toelichtingen. Scholen gebruiken deze als suggesties voor de invulling van hun eigen aanbod”, vertelt Marsman. “Zij hebben veel ruimte om het een eigen kleur te geven.” Verheijen-Groenhof geeft een voorbeeld: “Wij zijn een Topsport-Talentschool. We bekijken daarom of leerlingen bijvoorbeeld trainingen mogen verzorgen bij sportverenigingen. Of kunnen helpen bij de Koningsspelen.” Zuiderveld: “Daarnaast onderzoeken we mogelijkheden om nieuwe regionale samenwerkingen te smeden, bijvoorbeeld met Wildlands Adventure Zoo. En we willen bestaande samenwerkingen met hogescholen en basisscholen versterken.”

Per domein

Op het Carmelcollege zet een werkgroep van acht leraren en twee docenten van de pabo van NHL Stenden Hogeschool het onderwijsprogramma in de steigers. Zuiderveld: “We verdelen de 120 SLU over vier periodes, in één schooljaar. Per domein schrijven we uit hoe we er aandacht aan besteden. In de eerste periode hebben leerlingen stilgestaan bij vragen als: wie ben ik, wat wil ik, wat kan ik? In de tweede en derde periode verkennen zij de praktijk. De vierde periode staat in het teken van reflectie. Leerlingen ronden

dan hun portfolio af en presenteren dat voor een eindcijfer.”

Binnen de werkgroep heeft iedere deelnemer zijn eigen ‘specialisatie’. “De een legt bijvoorbeeld contacten met het werkveld, de ander bedenkt hoe we de vorderingen van leerlingen in beeld brengen”, vertelt Zuiderveld. “Dat gebeurt met veel enthousiasme; de betrokkenheid en het eigenaarschap zijn hoog.”

Toekomstige collega’s

Ook leerlingen zijn te spreken over de praktijkroute, merkt Zuiderveld. “Vooral het hands-on-aspect spreekt ze erg aan, dat ze echt iets concreets dóén.” Onlangs voerden leerlingen lesobservaties uit bij leraren van hun eigen school. “Dat was voor beide partijen een mooie ervaring”, blikt Verheijen-Groenhof terug. “Leerlingen letten tijdens de observaties vooral op pedagogische en didactische aspecten: hoe doet een leraar zijn werk? Achteraf gingen leerlingen en leraren in gesprek over het vak. Voor leraren was het bijna alsof ze met toekomstige collega’s spraken. Dat vonden ze erg leuk.” “Leerlingen ontdekken dankzij de praktijkroute onder meer of het onderwijs iets voor hen is.”, zegt Eising. “Natuurlijk zou het mooi zijn, ook met

curriculum

het oog op het lerarentekort, als ze straks kiezen voor bijvoorbeeld de pabo, een lerarenopleiding of een sportacademie in onze regio. Maar misschien merken sommigen wel dat dit werkveld niet bij hen past en maken ze liever een keuze voor een andere vervolgopleiding.”

Bewuste keuzes

De praktijkroute wil eraan bijdragen dat leerlingen bewuster kiezen voor een vervolgopleiding, vertelt Marsman: “Alle opgedane kennis en ervaringen helpen leerlingen verder te reflecteren op de eigen interesses en kwaliteiten en dragen bij aan het ontdekken van talenten. Bovendien doen leerlingen tijdens de

Aan de slag met de pilot Praktijkroute havo-Educatie?

Voor scholen die willen meedoen met de pilot is er subsidie beschikbaar. Van 8 januari tot en met 23 februari 2024 kunnen scholen zich aanmelden. Scan voor meer informatie de QR-code.

Gedurende de pilotfase biedt SLO, het landelijk expertisecentrum voor het curriculum, de deelnemende scholen ondersteuning. “We geven informatie, delen inspiratie en houden zicht op de voortgang”, stelt Marsman. “Dit doen we met landelijke bijeenkomsten, door het afleggen van schoolbezoeken en door het monitoren van (tussen-) opbrengsten. De ervaringen met de verschillende onderwijsprogramma’s van diverse scholen vormen input voor een digitale handreiking Praktijkroute havo-Educatie. De pilot voor de Praktijkroute havo-Educatie loopt tot 2026.”

praktijkroute, zoals gezegd, ook generieke kennis en vaardigheden op. Die komen van pas bij alle studies in het hoger onderwijs.” Eising: “Ik ben benieuwd hoe onze

leerlingen over een aantal jaar terugkijken op deze praktijkroute. En op wat deze heeft gebracht. Het zou mooi zijn om ze daar dan nog eens op te bevragen.” ■

VOORTGEZET LEREN
Een campagne van de VVO-raad

Leerlingen motiveren met toekomstgericht onderwijs

WERKCONFERENTIE

Aan de slag met onderzoek in de school

Wil jij werken aan de ontwikkeling van het onderwijs en de onderwijsprofessionals op jouw school? Waarbij het hele team van en met elkaar leert?

Oftewel, wil jij stappen zetten in de onderzoekscultuur op jouw school? Kom dan naar de werkconferentie ‘Aan de slag met onderzoek in de school!’ Laat je inspireren en

krijg handvatten om zelf op jouw school aan de slag te gaan. Je kan kiezen uit diverse workshops en je wisselt ervaringen en ideeën uit met collega’s van andere scholen.

Wanneer en waar:

6 februari 2024 | Candea College, Duiven

Meld je aan en vind meer informatie op www.voortgezetleren.nl

(036) 548 94 05
info@kanjertraining.nl
www.kanjertraining.nl

Voor vertrouwen, veiligheid, rust en wederzijds respect

- **Preventief en curatief**
Opleiding voor individuele docenten en teams
- **Gratis volgstelsel**
Positief beoordeeld door COTAN en Inspectie van het Onderwijs
- **Verbeterd welbevinden in de klas**
Zie erkenning database NJI

Ouders, docenten en leerlingen verlangen een school die goede leerresultaten weet te behalen en staat voor het welbevinden van alle kinderen op school.

